

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

1 V. natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

hoc omittit, vel quia erat incertum, vel quia illis in mentem non venit.

Anast.
Nicen.
Anast.
Synai.
Ist.
Baron.

Vltimo tadem inquiri potest de hora huius natiuitatis. Anast. enim Nicen. loco citato dixit natum esse hora septima diei; Anast. vero Sinaita libr. 7. Hexamer. dicit natum fuisse ad vespertam, Ilichius autem (vt refert Baronius) scripsit natum fuisse hora tertia diei. Non citat autem locum, neque explicat, de qua hora tertia intelligat, quia si loquatur de hora tertia vespertina fere coincidit cum præcedenti, & est improbabilis sententia: si autem de matutina (licet incerta sit) tamen propinquior est veritati. Dicendum est ergo Christum natum esse post duodecimam horam noctis illius, quæ fuit naturalis diei initium, antequam artificialis dies inchoaretur. Hoc colligitur ex Euangelio adiuncta Ecclesiæ traditione: ex Lucæ enim. 2. ca. non obscure colligitur Christum noctu natum esse in illis verbis, peperit filium suum primogenitum, si adiungantur alia. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigiliis noctis super gregem suum. Et hinc orta est Ecclesiastica traditio celebrandi sacram noctem illam, & sacrificium in ea offerendi ex decreto Thelephori Papæ in sua epist. decretali c. 2. Quod notauit etiam Damascus Papa in Ponticali, in vita Telephori. Quod vero post mediam noctem Christus natus sit, necessario dicendum est (vt refert Caietanus Luc. 2. notauit) vt Christi natiuitas ad diem sequentem pertineat. Nam si natus esset ante mediam noctem, potius dicendus esset natus vigesima quarta, quam vigesima quinta Decembris die. Neque enim dici potest, quod fuerit natus nocte sequenti, in qua vigesima quintus dies terminatur, nam Ecclesiastica traditio docet contrarium: illa enim nox, in qua dies vigesimus quintus inchoatur, sacra, & solemnissimum in vniuersa Ecclesia habetur. Et confirmari hoc potest à contrario. Nam quamuis Christus Dominus Eucharistiæ Sacramentum instituerit in ea parte noctis feria quinta, quæ ad exitum, & finem illius diei tendebat: tamen quia ante mediam noctem illud mysterium perfecit, eius celebritas in feriam quintam, non vero in sextam refertur. At festum Resurrectionis diei Dominicæ tribuitur, quia licet Resurrectio fortasse noctu facta sit, tamen post mediam noctem, inchoante iam naturali die Dominicæ perfecta est. Idem ergo iudicium est de die, & hora Natiuitatis. De illis autem horis, quæ sunt à media nocte vsq; ad initium lucis, nihil certi affirmari potest: quod autem aliquis crediderit natiuitatem hanc immediatius mediæ nocti iam elapsæ contigisse, eo (vt existimo) minus à vero aberrabit. Ita enim sentire videtur Ecclesia, quæ ad hanc natiuitatem accommodat verba illa Sapientie. 18. Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens cælo à regalibus sedibus venit. Et Platina in vita Telephori, refert ex institutione ipsius primam missam natalis Domini circa mediam noctem celebrandam esse: quod etiam nunc seruatur consuetudo.

Luc. 2.
Natalis
Christi ho-
ra.

Pep.
Damasc.
Telepho.

Caietan.

Sep. 18.

Platin.

QUESTIO XXXVI.

De manifestatione Christi nati, in octo articulos diuisa.

De quare Doctores tractant, Matth. 2. & Luc. 2.

Deinde considerandum est de manifestatione Christi nati.

Et circa hoc queruntur octo.

Primo vt natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

Secundo, vt debuerit aliquibus manifestari.

Tertio, quibus manifestari debuerit.

Quarto, vt debuerit ipse se manifestare, vel potius manifestari per alios.

Quinto, per quæ alia manifestari debuerit.

Sexto, de ordine manifestationum.

Septimo, de stella per quam manifestata fuit eius natiuitas.

Octauo, de veneratione Magorum, qui per stellam Christi natiuitatem cognouerunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

D primum sic proceditur. Videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta. Impletio enim promissioni debet respondere. Sed de promissione aduentus Christi dicitur in Psalm. 49.

Deus manifeste venit. Venit autem per carnis natiuitatem: ergo videtur, quod eius natiuitas debuerit esse toti mundo manifesta.

2. Præterea. Prima ad Timoth. 1. dicitur, Christus in hunc mundum venit peccatores saluos facere. Sed hoc non sit, nisi in quantum eis gratia Christi manifestatur, secundum illud Tit. 2. Apparuit gratia Dei, & Saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrie, & pie, & iuste viuamus in hoc seculo. Ergo videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta.

3. Præterea. Deus super omnia pronior est ad miserendum, secundum illud Ps. 144. Misericordias eius super omnia opera eius. Sed in secundo aduentu, quo iniustitias iudicabit, veniet omnibus manifestus: secundum illud Mat. 24. Sicut fulgor exit ab Oriente, & pariet vsq; in Occidentem, ita erit aduentus filij hominis. Ergo multo magis primus aduentus, qui natus est in mundo secundum carnem, debuit esse omnibus manifestus.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 45. Vere tu es Deus absconditus, sanctus Israel saluator. Et Isa. 53. Quasi absconditus est vultus eius, & despectus.

Respondeo dicendum, quod natiuitas Christi non debuit esse communiter omnibus manifesta. Primo quidem: quia per hoc impedita fuisset humana redemptio, quæ per crucem eius peracta est. Quia vt dicitur prima ad Cor. 3. Si cognouissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent.

Secundo, quia hoc diminuisset meritum fidei, per quod venerat homines iustificare: secundum illud Rom. 3. Iustitia Dei, per fidem Iesu Christi. Si enim manifestis indicijs Christo nascente, eius natiuitas omnibus appareret, iam tolleretur ratio fidei: quæ est argumentum non apparentium, vt dicitur Hebr. 11. Tertio quia per hoc venisset in dubium veritas humanitatis ipsius. Vnde Aug. dicit in 1. pist. la ad Volusianum, Si natiuitas nullas ex paruulo in iuuentutem mutaret aetates, nullos cibos remore annulos caperet somnos: nonne opinionem confirmaret erroris, & nec hominem verum villo modo suscepisse crederetur, & dum omnia mirabiliter facit auferret, quod misericorditer fecit.

Ad primum ergo dicendum, quod authoritas illa intelligitur de aduentu Christi ad iudicium, secundum quod glossa ibidem exponit.

Ad secundum dicendum, quod de gratia Dei saluatoris erit dicendi erant omnes homines ad salutem, non in principio natiuitatis eius: sed postea tempore procedente, postquam operatus est salutem in medio terra. Vnde post passionem, & resurrectionem suam dicit discipulis suis, Mat. vltimo. Euntes docete omnes Gentes.

Ad tertium dicendum, quod ad iudicium requiritur, quod authoritas iudicis cognoscatur: & propter hoc oportet, quod aduentus Christi ad iudicium sit manifestus. Sed primus aduentus fuit ad omnium salutem, quæ est per fidem, quæ quidem est de non apparentibus, & ideo primus Christi aduentus debuit esse occultus.

COMMENTARIUS.

Non est facile explicare, quo sensu de manifestatione Christi D. Th. interroget: varijs enim modis potuit Christi natiuitas manifestari: tum in modo: tum etiam in obiecto. In modo quidem, quia potuit manifestari vel clarè, & secundum se, aut per intellectualem visionem, aut etiam per corporalem, vel solum per prædicationem, & testimonium, & signa externa, aut euidentia, quæ intellectum conuincerent, vel solum sufficientia ad certam rei fidem faciendam. In obiecto autem, quia poterat prædicari vel sola natiuitas illius hominis, vel salus etiam futura per ipsum, aut etiam eius diuinitas. Quod ergo ad obiectum attinet, seu ad rem manifestam, sine dubio sermo est de Christo Deo, & homine, hominum, quæ redemptore, prout eius cognitio ad salutem necessaria est. Manifestare enim illum tantum, ut hominem recens natum, parum & ad eius honorem, & ad nostram salutem referebat. Quod vero pertinet ad modum manifestationis, Caiet. D. Tho. intelligit de ultimo modo, qui est per signa, quæ euidenter facerent rem fide dignam, & omnes homines ad illam credendam inducerent, & efficaciter attraherent. Quæ expositio videtur sanè consentanea rationi: quia huiusmodi manifestatio est accommodata via toribus, & ad eorum salutem, & ad Christi honorem pertinere maximè videri poterat: & ideo de illa videtur mouisse questionem D. Th. ut ex secunda ratione huius art. & ex art. sequ. ad 1. non obscure colligitur. Vult tamen D. Th. his locis, ut indicia talia sint, quæ omnino rem manifestent, non quod oporteat, ut rem clarè, & prout in se est, ostendant: sed solum, ut sint tam efficacia, ut ad subiiciendum, & conuincendum intellectum bene dispositum sufficiant, qualia fuerunt ostensa pastoribus, aut Magis: quamuis necesse non sit, semper esse externa, poterat enim etiam interius similis manifestatio fieri. Itaque de eodem genere manifestationis videtur D. Tho. in hoc art. loqui, & in sequenti, ubi concludit debuisse natiuitatem Christi aliquibus manifestari, certum est autem solum prædicto modo fuisse manifestatam.

Supposita vero hæc tituli expositione, difficiles sunt rationes, quibus D. Thom. responsum suum confirmat. Negat enim debuisse Christi natiuitatem omnibus statim manifestari triplici ratione. Primo, quia impedita fuisset humana redemptio, quæ per crucem perficienda erat. Secundo, quia impediretur meritum fidei. Tertio, quia posset de veritate humanitatis Christi dubitari. Hæc autem incommoda, & præsertim secundum, & tertium minime sequuntur ex sola manifestatione prædicta. Nam imprimis quamuis omnibus statim prædicata esset natiuitas, & sufficientibus signis demonstrata: non tamen omnes necessario crederent, posset ergo nihilominus non impediri mors Christi. Et confirmatur, nam Herodi fuit quodammodo manifestata natiuitas, qui nihilominus non credidit, sed Christi mortem meditatus est. Responderi vero potest, supposito modo redemptionis nostræ à Deo prædefinito, non fuisse conueniens natiuitatem Christi manifestari statim omnibus v. g. iudæis, eo modo, quo fuit manifestata pastoribus, vel alio simili, quia licet non omnino necessario sequatur, valde tamen verisimile est potuisse inde sequi, ut omnino, vel magna ex parte impediretur modus redemptionis nostræ à Deo præordinatus. Et credibile est Deum in æterno suo consilio præuidisse hoc fore, si illud fieret.

Secunda vero ratio D. Th. videtur difficilior. Cur enim si natiuitas Christi omnibus prædicaretur, meritum fidei tolleretur, & non potius fundaretur? Respondet Caiet. non omnino auferendum, sed minuendum saltem fuisse meritum fidei. Sed imprimis D.

A Th. non minuendum, sed tollendum fuisse concludit, sic enim loquitur, *Im toll. reuocatio fidei*. Et idem repetit art. sequenti ad 1. Deinde, cur etiam minueretur? certe in pastoribus, & Magis non fuit diminutum: nam potius eorum fides laudatur, & exaggeratur à Patribus. Responderi potest, licet D. Th. loquatur de manifestatione, quæ per prædicationem, seu signa interna, vel externa incipiat, tamè simul includere terminum illius manifestationis, quæ tendat usque ad claram, & corpoream visionem Christi nati, talis enim fuit manifestatio facta pastoribus, Simeoni, & Annæ, ut magis ex art. 6. constabit: hæc autem manifestatio partim minueret, partim tolleret meritum fidei. Nam circa ea, quæ clarè viderentur, tolleretur fides, & ita minueretur meritum eius. Nec refert nunc metaphysicè disputare, an circa mysteria sic visa posset fides exerceri, præsertim enim instituto, & rationi satis est, quod moraliter, & ut in plurimum, nullus ferè fide crederet, quæ clarè esset intuitus. Vnde, secundo dici potest, si Christi natiuitas tam euidentibus signis omnibus esset manifestata, quamuis non sequatur in omnibus, & singulis hominibus tollendam esse rationem fidei, valde tamen probabiliter sequi, quam plures esse credituros magis propter indicia, & signa, quæ exterius apparebant, quam propter diuinum testimonium, & ita potuisset vera ratio fidei, & meritum eius impediri.

Tertia denique ratio subobscura est. Cur enim, si vera Christi natiuitas omnibus manifestaretur, reuocanda esset in dubium veritas humanitatis eius? Nam potius facilius ab omnibus crederetur, sicut à Magis, & pastoribus est credita, præsertim quia ea manifestatio ex virtute diuinitatis crederetur profecta. Responderetur, non oportere, ut singulæ rationes omnia probent: sed satis esse, si vna quæq; aliquid concludat. Hæc ergo ratio potissimum probare videtur, non decessisse Christum nasci in ea ætate, in qua posset per seipsum omnibus manifestari, & ita videtur illam exponere D. Th. art. 4. & testimonium Augustini, quo hic vtriusque, hoc maximè indicat Deinde addi potest, licet non omnes homines: plures tamen potuisse inde sumere occasionem, negandi veram Christi humanitatem, & præsertim homines posterioribus temporibus futuri, quibus illa manifestatio tam clara facta non fuerat. Diuina ergo sapientia, quæ suauiter omnia disponit, & omnibus hominibus, ac temporibus prouidet, non in principio natiuitatis Christi: sed postea conuenienti tempore Saluatoris aduentum, omnibus manifestare disposuit, ut rectè hic D. Tho. ad 2. concludit art. sequenti magis explicat.

In solutione ad primum explicat D. Th. verba illa Pl. 49. *Deus manifeste venit*, intelligenda esse de posteriori Christi aduentu, qui erit ad iudicandum, & indicat generalem regulam interpretandi eodem modo omnia similia sacre Scripturæ loca, in quibus publicus, ac manifestus Christi aduentus prædicatur. Et in solutione ad 3. optimam rationem reddit, ob quam Christus in priori aduentu occultè venit, in posteriori vero publice venturus est. Quæ sunt notanda pro his, quæ in vltima parte huius operis dicenda sunt, ubi de secundo aduentu, & iudicio latius differemus.

ARTICVLVS II.

Utrum natiuitas Christi debuerit aliquibus manifestari.

D secundum sic proceditur. Videtur, quod natiuitas Christi nulli debuerit manifestari. Quia, ut dictum est, hoc erat congruum humane salutis, ut primus Christi aduentus esset occultus. Sed Christus venerat, ut omnes saluaret, secundum illud prima ad Timotheum